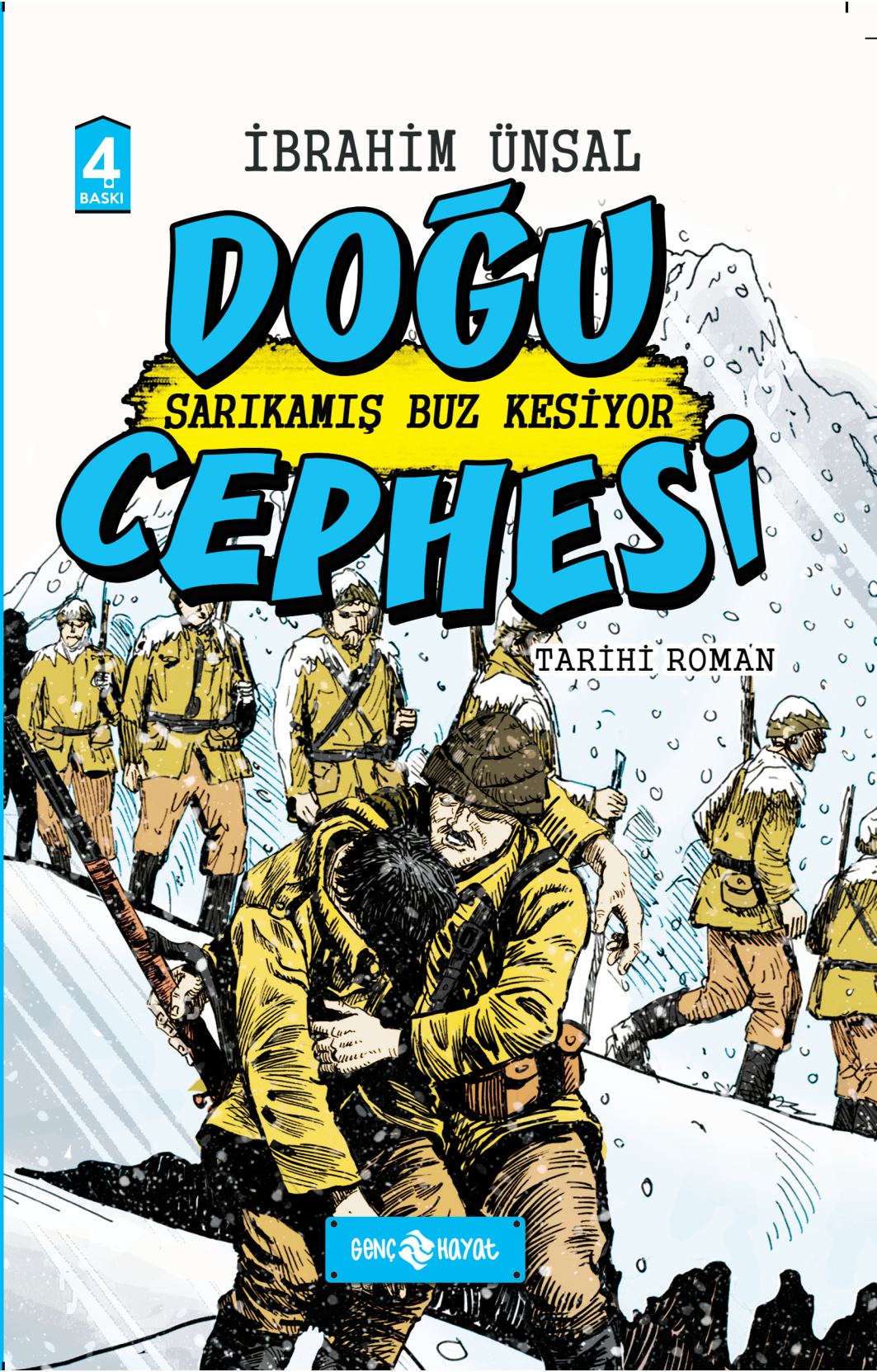
4. BASKI

İBRAHİM ÜNSAL

DOĞU CEPHESİ

SARIKAMIŞ BUZ KESİYOR

TARİHİ ROMAN

GENÇ HAYAT

İBRAHİM ÜNSAL

SARIKAMIŞ
DOĞU CEPHESİ
BUZ KESİYOR

bir HAYAT YAYIN GRUBU markasıdır.
© 2013, Hayat Yayıncılık, İletişim, Yapım, Eğitim Hizmetleri ve Tic. A.Ş.
Tüm yayın hakları Hayat Yayınları'na aittir.
Kaynak gösterilerek alıntı yapılabilir; izinsiz çoğaltılamaz, basılamaz.

Merhaba Genç Arkadaşımız;
Genel müdüründen yayın yönetmenine, yayın danışmanından pazarlama müdürüne, editöründen grafikerine, yazarından çizerine kadar müthiş bir ekibin bıkmadan sıkılmadan, gecesini gündüzüne katarak hazırladığı bu kitabın her sayfasında bizleri de hatırla!
Çünkü sen bizim hep aklımızdasın…

ISBN : 978-605-9562-02-7

Genç Hayat : 74
Cepheden Cepheye : 2
Kitabın Adı : Doğu Cephesi / Sarıkamış Buz Kesiyor
Yazar : İbrahim Ünsal
Çizer : Suat Karadağ
Editör : F. Zehra Bayrak
Kapak & İç Tasarım : Hayat Yayınları
Baskı Yeri - Tarihi : İstanbul - 2025
Baskı - Cilt : Erkam Yayın Sanayi ve Ticaret A.Ş.
Sertifika No: 51796

Hayat Yayın Grubu

Molla Gürani Mahallesi, Oğuzhan Caddesi No: 15 Kat: 3
Fındıkzade - Fatih / İstanbul
Tel: 0212 613 11 00 Gsm: 0530 259 80 96
www.hayatyayinlari.com - e-posta: hayat@hayatyayinlari.com
/hayatyayinlari /hayatyayinlari

İBRAHİM ÜNSAL

SARIKAMIŞ
DOĞU CEPHESİ
BUZ KESİYOR

GENÇ HAYAT

İBRAHİM ÜNSAL

İbrahim Ünsal, 1955'te Pazar'da doğdu. Bugün Tokat'ın en yakın ilçesi olan Pazar, o yıllarda Turhal'a bağlı küçük bir nahiyeydi. Yazar; ilk ve ortaokulu, Kazova'nın ortasındaki bu şirin kasabada okudu. Lise ve üniversite tahsilini ise İstanbul'da tamamladı.

İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'nden mezun olduktan sonra, Iğdır'da öğretmenliğe başladı. Daha sonra atandığı İstanbul'un çeşitli okullarında Türkçe ve edebiyat öğretmenliği yaptı. 2008 yılında, Bahçelievler Lisesi'nden emekli oldu.

Çocuk ve gençlik hikâyeleri ile gençlik romanları yazan İbrahim Ünsal'ın edebiyata ilgisi ortaokul döneminde başladı. Önce hikâye ve romana ilgi duydu. Sonra ortaokuldaki Türkçe öğretmeninin sayesinde şiirin güzellikleriyle tanıştı. Hayatının yön bulmasında çok büyük etkisi olan aynı öğretmenin ilgi ve teşviki ile ortaokulun son sınıfında ilk şiir denemelerini yazdı.

Yazarın şiire ilgisi, lise ve üniversite yıllarında da artarak devam etti. Bu arada şiirin yanı sıra kısa hikâyeler de yazmaya başladı.

Yazarın ilk kitabı, 2007 yılında yayınlanan 'Şeker Emmi' oldu. Daha sonra 'Annem-Hayat Ağacım' adlı uzun öyküsü yayınlandı. Bunu üç kitabı izledi: Prenses Kim Olacak, Köyde Bir Hafta, Kiraz Ağacındaki Çocuk.

Toplamda 10 kitap olarak yayına hazırlanmakta olan 'Bizim Kahramanlarımız' dizisinden; Plevne Kahramanı Gazi Osman Paşa, Korkusuz Savaşçı Battal Gazi, Antep Şehidi Şahin Bey, Yürekli Kadın Nene Hatun, Çanakkale Yiğidi Seyit Onbaşı ve Fethin Sancaktarı Ulubatlı Hasan adlı eserleri yayınlanmıştır.

İTHAF

Şark faciasının 100. yılında, Sarıkamış şehitlerimizin aziz hatırasına...

ÖNSÖZ

Altı asırlık Osmanlı Devleti; 20. yüzyıla, Avrupalıların ifadesiyle 'hasta adam' olarak girmişti. Her bakımdan yokluklar içinde, çok zor durumdaydı. Bir zamanların cihan devleti, 1914'te başlayan Birinci Dünya Savaşı'na bu ağır koşullar içinde katılmak zorunda kalmıştı.

Zorunluluktan söz etmek kimilerine yanlış gelse de, Devlet-i Âliyye'yi bu savaşa zorlayan bazı gerçekleri de tamamen görmezden gelmek mümkün değildir.

İngiltere, Fransa ve Rusya'nın başı çektiği İtilaf Devletleri, Osmanlı Devleti'nin bu savaşta tarafsız kalmasını istemekteydi. Karşı gruptaki İttifak Devletleri'nden Almanya ise kendi saflarında savaşa çekmek için Türkleri ikna etmeye çalışıyordu. Osmanlı Devleti'nde yöneticiler, subaylar ve aydınlar da bu konuda ikiye bölünmüş durumdaydılar. Bazıları tarafsız kalmayı savunurken; bazıları, Almanya'nın yanında savaşa girerek İttifak Devletleri'nin muhtemel zaferine ortak olmaktan, devleti ve milleti adına büyük menfaatler ummaktaydılar.

Sonunda, savaşta fayda görenlerin dediği oldu. Osmanlı Devleti, birdenbire kendini bu ilk dünya savaşının içinde buldu. Daha sonra oldukça geniş bir coğrafyada, birçok cephede savaşacak olan Türk askeri için ilk cephe, genel olarak 'Doğu (Şark) Cephesi' adını taşıyan bölgedeki Sarıkamış'tı.

Kars, Ardahan, Sarıkamış'ın da içinde bulunduğu bölge, 1870'li yıllardan beri Rus işgalindeydi. Osmanlı Devleti'nin doğudaki sınırı Erzurum'a kadar çekilmişti. Yine Rusların işga-

li altında bulunan İran hududundan başka, doğudaki Türk-Rus hududu yaklaşık 450 kilometreydi. Cephenin genişliği, Osmanlı ordusunun gücüne göre çok fazlaydı.

Sarıkamış Savaşı; nasıl başlar, nasıl devam eder, nasıl sonuçlanır? Eldeki kitap, bu soruların da cevap bulduğu tarihî bir romandır. Romanda, başlıca üç ayrı kahramana ait üç farklı bakış açısıyla, Sarıkamış Savaşı'nın gerçekçi hikâyesi yer almaktadır.

Romanın yazımında, hedef kitle olarak öncelikle 12-15 yaş grubundaki okurlar dikkate alınmıştır. Ancak kitap, her yaştan ve her kesimden okura hitap edecek niteliktedir. Bazı sözcüklerin anlamları, öncelikli hedef kitlede yer alan genç okurların kelime haznelerini zenginleştirmek ve onlar için romanın anlaşılmasını kolay kılmak amacıyla dipnot olarak verilmiştir.

'Sarıkamış Buz Kesiyor' romanının önsözünü; serinin amacına ilişkin uzunca bir açıklamayla bitirmeyi gerekli gördük:

Daha önceki biyografik romanlarımızla tanışmış olan okurlar; on kitaplık birinci seri ile neleri amaçladığımızı bilirler. 'Genç Hayat' olarak, bu ikinci tarihî roman serisinde de benzer amaçlara ulaşmayı hedefledik. Elbette ki en önemli amaçlarımızdan biri, öncelikli hedef kitlemizi oluşturan gençlerimize; tarihî, millî, manevi, geleneksel ve elbette ki evrensel değerlerle ilgili anımsatmalarda bulunmaktır. Daha tali sayılabilecek amaçlarımızdan birini de, örneklemek suretiyle, bu kitabın önsözünde açıklamak isteriz:

Dipnotlarda yer alan sözcüklerin, sözcük gruplarının metindeki ve metin dışı anlamları, gençlerimizin kelime dağarcıklarına katkıda bulunmaktan başka onlara bazı gramer bilgileri de veriyor. Bazı dipnotlarda da, romanın anlaşılmasını kolaylaştıracak tarihî ve askerî bilgiler yer alıyor.

Tarihî ve askerî bilgiler konusuna gelince… Bu serinin temel amaçlarından biri de, önemli tarihsel olaylar ve konular hakkında bilgi vermektir. Ancak bu bilgilerin, birer tarihsel metin niteliğiyle, sanki parantez açılmış gibi tasvir veya olayların içinde yer alması,

roman tekniğine aykırıdır. Bundan dolayı, 'Sarıkamış Buz Kesiyor' romanında -elzem hâle geldiği zaman- bu bilgiler de dipnot olarak okuyucuya sunulmuştur.

Bir başka husus… Tabii ki bu açıklamaların uzunluğu, hem kitabın geneli hem de önsözler için pek seyrek başvurulan bir istisnadır. Yoksa dipnotlardaki kelime ve kelime grupları için verilen karşılıklar, çoğunlukla sözlükteki anlamlarından ibarettir. Bundan önceki hiçbir kitabımızın önsözü de bu kadar uzun değildir. Kendimizi zorunlu hissederek, bile bile lafı uzatmak hatasına düştük. Kusurumuz hoş görüle…

Şimdi denilebilir ki; bir yazar, bazı bilgileri, romanındaki olayların akışı içinde metne serpiştirerek de verebilmelidir. Böyle bir eleştiriyi, temelinde doğru ve haklı görürüz. Ancak buna karşı da şöyle bir gerekçemiz vardır: Kimi okuyucular, dipnotlarda verilen bilgilere zaten vakıftırlar. Bu okurlarımızın, bildikleri şeyleri, olayların akışı içinde de olsa okumak zorunda kalmaları, onlar için sıkıcı olabilir. Oysa unutulmamalıdır ki; örneği elde olan bu türden bir kitap, 'tarihî metinler bütünü' olarak görülemez. O, öncelikle bir 'roman'dır ve iyi bir romanın da baştan sona kadar büyük nispette heyecan içermesi gerekir. Biz de kitabımızı yazarken, bu gerçeği göz önünde bulundurarak iyi bir roman çıkarmaya çalıştık. Eğer başarabildiysek -ki bunun değerlendirmesini sevgili okurlarımıza bırakıyoruz- ne mutlu bize!..

Beş kitaplık bir tarih serisi olarak projelendirilen romanlardan üçüncüsünün önsözünde buluşmak dileğiyle…

İbrahim Ünsal

SAVAŞ YAKLAŞIRKEN

"Enver Paşa'ya kimse mani olamaz."

Osmanlı donanması, Karadeniz'de fazla direnememişti. İstanbul açıklarında gün boyu süren muharebede* yenildiğini kabul etmek zorunda kalmıştı. Savaşan iki tarafın deniz gücü arasında, düşmanın lehine olmak üzere büyük bir fark vardı. Hem nicelik hem de nitelik olarak Rus savaş gemileri, Türklerinkinden çok daha üstündü.

Birkaç gemisinin Karadeniz'e gömülmüş olması, düşman donanmasını pek etkilemedi. Onlarca Rus gemisi, hava kararırken, İstanbul Boğazı'nın Karadeniz ağzında demir attı. Türk donanması, Marmara'ya çekilmek zorunda kalmıştı. Ruslar, ertesi sabah Boğaz'ı zorlayacaklardı.

Vakit gece yarısına varmak üzereydi. Birinci Kolordu** Karargâhı'ndaki toplantıda sona gelinmişti. O günkü muharebeye ve o anki duruma ilişkin değerlendirmeler, kurmaylar tarafından yapılmıştı. Kurmay başkanı, yapılan değerlendirmeleri sonuç olarak kısa bir özete bağladı:

---

* **Muharebe:** İki ordu arasındaki çarpışma, vuruşma; savaş.

** Silahlı kuvvetlerdeki birlikler, küçükten büyüğe doğru şu isimleri alırlar: Manga, takım, bölük, tabur, alay, tugay, tümen, kolordu, ordu.

"Yarınki müdafaamız, sadece İstanbul için değil, bütün vatanımız için hayati derecede mühimdir. Rus donanması, asla Boğaz'ı geçmemeli. Allah muhafaza, bunda muvaffak olurlarsa,* Marmara'da onlara karşı koyacak deniz kuvvetinden mahrumuz. Bugün Karadeniz'de varılan vahim netice, bu mevzuda bize hiçbir ümit bırakmıyor. Şu hâlde bütün iş, karadaki müdafaa kuvvetlerimize düşüyor. En kötü ihtimalle, düşman gemilerinin gelebileceği son hat, Çamlıca'dan kuzeye düşmeli."

İstanbul Boğazı'nı karadan savunacak olan birlikler, Birinci Kolordu'ya bağlı üç tümenden ibaretti. Diğer bütün tümenler başka cephelerde savaştığı için, Birinci Ordu'nun başka birliklerinden bile takviye olanağı yoktu. Boğaz'ı ve başkenti; İstanbul, Davutpaşa ve Selimiye merkezli bu üç tümen koruyacaktı. Dolayısıyla toplantıda son sözler, tümen komutanlarına düşüyordu. Her üç tümen komutanı da özlü sözlerle üzerlerine düşeni yaptılar:

"Ne kadar kuvvetli olursa olsun, Rus donanması Boğaz'ı geçemez. Hatta bana göre, Marmara'ya yaklaşmaları bile mevzubahis olamaz. Zira Boğaz'ın her iki yakasında da tahkimatımız** tamdır. Gemilerindeki toplar ne kadar kuvvetli olsa da düşmanın bu tahkimatı aşması hiç de kolay değildir."

"Evet, Rus donanması pek kuvvetlidir. Fakat bizim karadan mukavemetimizi*** kırmadan Marmara'ya geçemeyeceklerini onlar da bilirler. Ve yine bilmeleri lazım gelir ki, bu da sırf Boğaz'dan yapılacak bombardıman ile mümkün değildir. Yani mutlaka karaya çıkarma yapmak isteyeceklerdir. Fakat muhte-

* **Muvaffak olmak:** Başarmak, başarılı olmak.

** **Tahkimat:** Bir yeri düşman saldırılarına karşı koyabilecek duruma getirmek için yapılan türlü haberleşme, hendek, siper gibi savunma tesislerine verilen ad.

*** **Mukavemet:** Dayanma, karşı koyma, direniş.

mel çıkarma mıntıkalarında da her türlü tedbiri almış bulunuyoruz. İstihkâmlarımız* kusursuzdur. Topçularımız tecrübeli ve kabiliyetlidir."

"Anadolu yakasında müdafaa nizamı alan Üçüncü Tümen'de her bir nefer,** göğüs göğüse muharebede, bir manga düşman askerine bedeldir. Elverişli yerlere mayın döşeyebilirsek ve diğer müdafaa imkânlarından da lüzumunca faydalanabilirsek, Rusların bu üstünlük karşısında muvaffak olmaları pek zayıf ihtimaldir. İnşallah, Marmara'da bekleyen donanmamıza hiç iş düşmeyecektir."

Toplantı sona erdiğinde, kimse dinlenmeye çekilmedi. Kendilerini son derece zor ve tehlikeli bir gün beklemesine karşın, bütün komutanlar görev yerlerine dağıldılar.

Avrupa yakasındaki savunma hattı, Karadeniz'den Çekmece'ye kadar uzanıyordu. Bu hatta, birinci ve ikinci tümenler mevzilenmişti. Boğaz'a Anadolu tarafından hâkim yamaçlar ise Üçüncü Tümen'in korumasındaydı. Gün ağarmadan bir saldırıya ihtimal verilmiyordu. Buna rağmen bütün birlikler geceyi mevzilerinde geçireceklerdi. Belki erler için siperlerde, kuş uykusu hafifliğindeki kısa süreli uyuklamalarla gözlerini dinlendirme imkânı vardı. Ama komutanlar için bu imkân da söz konusu değildi. Zaten hiçbir komutanda da, giysileriyle olsun yatağa uzanmak düşüncesi yoktu.

Tümen komutanları, savunma ve harekât planlarını bir kez daha gözden geçirmek için kendi karargâh çadırlarında beklendiklerini biliyorlardı. Kurmay heyetlerinde bulunan subaylar, bir an evvel birliklerinin başına dönmek için sabırsızlanmaya başla-

* **İstihkâm:** Düşman saldırısını durdurmak, düşmana karşı savunma yapmak amacıyla düzenlenmiş yer.
** **Nefer:** Derecesi olmayan asker, er.

mış olmalıydılar. Toplantıdaki son söz, bu düşünceyi dile getirmek olmuştu. Biraz da bu nedenle olacak, tümen komutanlarının karargâh çadırlarına varmaları, fazla vakitlerini almadı.

***

Osmanlı Devleti'nin başkenti, 1914 Temmuzunun son gününe müthiş bir gümbürtüyle uyandı. Dört asırdan fazladır kesintisiz olarak nazlı nazlı salınıp duran İstanbul Boğazı, kuzey girişinden vahşi bir saldırıya maruz kalmıştı. Bu yöndeki kıyılarını süsleyen yemyeşil tepeler, gecenin karanlığından sıyrılırken, yaz sabahının okşayıcı güneşiyle aydınlanmak yerine, acımasız bir bombardımanın cehennemî ateşiyle kavruldu. Tepelerin buna verdiği tepki de pek şiddetli oldu. İstanbul Boğazı'nın serin suları, bu kez dost elinden kazara* yediği güllelerle ısındıkça ısınıp, yer yer patlamaya başladı.

Daracık Boğaz'daki ölümcül çatışma, uzaktan uzağa karşılıklı top atışlarıyla, bir süre böyle devam etti. Rus donanması; aldığı yaralara, verdiği kayıplara aldırmadan kuzeye doğru ilerliyordu. Gün kuşluğa** varırken Ruslar, Anadolu yakasından çıkarma harekâtına giriştiler.

Kıyıya çıkmayı başaran düşman piyadeleri,*** tepelerinden yedikleri mermilerle sapır sapır dökülmelerine rağmen durmadılar, duraklamadılar. Sırtlardaki Türk istihkâmlarına doğru tırmanmayı sürdürdüler. Ancak hedeflerine birkaç yüz metre kalmıştı ki, beklemedikleri bir şey oldu… Türk askerleri, kolayı tercih edip siperlerden ateş etmek yerine, ansızın süngü hücumuna geçtiler. Yüzlerce metrelik bir hat boyunca sel olup, yamaçlardan aşağılara çağladılar.

* **Kazara:** Kaza sonucu, yanlışlıkla.
** **Kuşluk:** Günün sabahla öğle arasındaki bölümü.
*** **Piyade:** Yaya askerlerin oluşturduğu sınıf ve bu sınıftan olan asker.

Göğüs göğüse muharebede Mehmetçik'in cesaretini, güç ve yeteneğini düşmanları da biliyordu. Neye uğradıklarını şaşıran Rus piyadeleri, çok geçmeden Türk'ün gücüne boyun eğdiler. Kimileri namlu ağzında, süngü ucunda can verdiler. Sağ kalanları, kendilerini gemilerine atmak için düşe yuvarlana kaçışmaya başladılar. Ama kıyıya varanların kurtuluşları da mümkün olmadı. Zira Ruslar sadece karada kaybetmemişlerdi. Boğaz'daki savaş gemilerinden sağlam veya yaralı olarak kurtulanlar da Marmara'dan vazgeçip, yeniden Karadeniz'e yönelmişlerdi.

O vakte değin güneşi perdeleyen kara bulutlar, İstanbul minarelerinden yükselen öğle ezanıyla, birdenbire dağılıverdi. Sanki güneşe ulaşmakla gökyüzünü bulutlardan arındıran ilahî davet, bu kez İstanbul'un kurtuluşunu müjdeliyordu.

Namaz vaktinden bir saat sonra tümen komutanları, Kolordu Karargâhı'nda buluştular. Kolordu Komutanı, muharebenin sonucuna ilişkin tekmili* Üçüncü Tümen Komutanı'ndan aldı:

"Tatbikat, muvaffakiyetle tamamlanmıştır Kumandanım. Müdafaa ve harekât planları, kusursuz olarak tatbik edilmiştir. İstanbul'u işgal için taarruza geçen düşman kuvvetleri, Boğaz'da mağlup olarak Karadeniz'e çekilmişlerdir. Arz ederim."

***

1914 Temmuz'u, dünyanın pek çok ülkesinde askerî tatbikatlara sahne olmuştu. 28 Haziran'da Avusturya Veliaht** Prensi, bir Boşnak öğrenci tarafından öldürülünce ortalık birdenbire karış-

* **Tekmil:** (metindeki anlamı) Askerlikte astın üste verdiği sözlü rapor.

** **Veliaht:** Bir hükümdarın ölümünden veya tahttan çekilmesinden sonra tahta geçmeye aday olan kimse.

mıştı. Bu olay, nicedir Avrupa'da kaynayıp durmakta olan savaş kazanını taşırmaya yetmişti. Bu taşkının kimleri ne derece etkileyeceği, kimleri yutacağı ise belirsizdi.

Savaş korkusuyla elleri yüreklerinde olanlar, sadece Avrupalılar değildi. Dünyanın büyük bir kısmı diken üstündeydi. Yaşlı Kıta'daki son gelişmeler, dünya tarihinin muhtemelen en büyük savaşını neredeyse kaçınılmaz kılıyordu. Bu gelişmelerden kaygı duyan ülkeler, çeşitli yöntem ve önlemlerle, kendilerini de ansızın sarabilecek savaşa hazırlanıyorlardı. Elbette ki bu ülkelerin arasında Osmanlı Devleti de vardı. İşte İstanbul Boğazı'ndaki savunma tatbikatı da savaşa hazırlıklı olmak için yürütülen faaliyetlerden biriydi.

Kolordu Karargâhı'nda, tatbikatı değerlendirme toplantısı devam ediyordu. Birlikler henüz mevzilerinden ayrılmamışlardı. Yarbay Hakkı Bey, tatbikî* muharebeyi Çamlıca sırtlarından izlemişti. Savaş oyununda kendisi için perde kapandığı hâlde, o da askerlere uyarak bulunduğu yerde kalmıştı. Gözleri, karşı kıyıların seyrinde; zihni ise çok daha farklı zaman ve mekânlardaydı.

Yarbay Hafız Hakkı Bey, oldukça iyi bir subaydı. Harbiye'den birincilikle, Erkân-ı Harbiye'den** de çok iyi bir dereceyle mezun olmuştu. Okuldaki üstün başarısını, atandığı bütün görevlerde de devam ettirmişti. İstanbul'dan önceki son görev yeri, Balkan Savaşı'nda Çatalca olmuştu. Buradaki muharebelerde, rütbesini de aşan başarılar göstermişti. Çatalca savunmasının, İstanbul'a dayanan Bulgarları durdurmasında onun da büyük payı vardı.

Kendisini tanıyanlarca çok sevilen Hafız Hakkı Bey, bir meseleden dolayı üzülmekteydi. Sicili son derece parlak olan bu

* **Tatbikî:** Uygulamaya yer veren, uygulamalı, pratik.

** **Erkân-ı Harbiye:** Osmanlı Dönemi'nde kurmay subay yetiştiren en üst derecedeki harp okulu.

çalışkan ve yetenekli subayın, kendi düşüncesine göre, talihi pek sönük kalmıştı. Üstün hizmet ve başarının terfisine* faydasını sadece Çatalca'da görmüş, birçok dönem arkadaşına göre epeyce gecikmeli olarak yarbaylığa yükselmişti. Oysa aynı yıl mezun olmalarına karşın Enver Bey, bu senenin başında paşalığa terfi etmişti. Bundan başka harbiye nazırı olması da bir yana, devlet yönetiminde sadrazamdan da üste söz sahibiydi.

Hafız Hakkı Bey; tatbikata ilişkin düşüncelere dalmışken, nasıl bir ilgiyle geçiş yaptıysa, bir zaman sonra kendini mazide bulmuştu. Kurmay yüzbaşı olarak gittiği Manastır'dan,** yarbay olarak döndüğü Çatalca'ya kadar bütün askerlik yaşamı zihninde yeniden canlanmıştı. Son geldiği noktada ise Enver Paşa ile kendisi arasında bir karşılaştırmaya durmuştu. Bir ara iki farklı kimlik giyinerek, âdeta kendi kendisiyle atışır gibi oldu:

"Şimdi böyle düşünmek de nesi ki Hafız? Kıskançlık yaraşır mı sana?"

"Yok canım… Haset etmek*** değil bu. Talihimden yana dertlenirim işte."

"Pek öyleye benzemiyor. Enver Paşa ile arandaki farkı hazmedememiş gibisin."

"Hayır, hayır! Onun bahtına sözüm, tahtında gözüm yoktur. Lakin biraz Devlet-i Âliyye'ye kırgın olsam gerektir."

"Niye ki? İlle de paşalık mı vermeliydi sana?"

"Demem o ki, Orduyu Hümayun için liyakat**** bir mana ifade etmez mi? Onca hizmet ve muvaffakiyetten sonra yerim burası

---

* **Terfi:** Derecesi, rütbesi, makamı yükselme.
** **Manastır:** Makedonya'daki Bikola kentinin Osmanlı Dönemi'ndeki adı.
*** **Haset etmek:** Bir kimsenin üstünlüğünü ya da mutluluğunu kıskanmak, çekememek.
**** **Liyakat:** Layık olma, yaraşırlık; bir işte gerekli yetenek ve yeterliliğe sahip olma özelliği.

mı olmalıydı? Aynı devrin üç yüzbaşısı, üç kolağasıydık.* Şimdi vaziyet nedir? Enver, paşa ve dahi nazır olmuş. Kâmil de miralay ki, paşalığı an meselesi… Peki, Hafız Hakkı'nın kusuru ve eksiği ne ki, rütbesi hâlâ kaymakamdır?"

Hafız Hakkı Bey, içsel sorgulamanın bu noktasında duyduğu bir sesle düşüncelerinden koptu:

"Hayrola, Hakkı Bey! Pek derine dalmışsın Boğaz'ın sularında…"

Hakkı Bey, sesin sahibini görünce şaşırdı. Zihninden ismini geçirmekle Kâmil Bey'e çağrıda mı bulunmuştu? Başını sesten yana çevirdiği anda, Albay Mahmut Kâmil ile göz göze gelmişti.

Sağ tarafından elini yere vurarak, arkadaşını buyur etti:

"Gel Kâmil Bey, gel. Ne ilginç tesadüftür ki, ben de aklımdan Enver Paşa ile birlikte seni geçiriyordum şimdi."

Kâmil Bey, işaret edilen yere otururken, şaka tadında karşılık verdi:

"Bu yaptığın da iş midir şimdi azizim? Enver Paşa nerede, Miralay Mahmut Kâmil nerede? Bu iki ismi nasıl getirdin yan yana?"

Hafız Hakkı Bey, hemen konuyu değiştirdi:

"Nasıl buldun tatbikatı Miralay? Maksada erilmiş midir dersin?"

Kâmil Bey, bu değişime izin vermedi. Tatbikatı vesile kılarak sözü yeniden Enver Paşa'ya getirdi:

"Bu türden faaliyetleri, alenen** savaşa işaret olarak görmekteyim. Enver Paşa, harbe girmeyi iyiden iyiye kafasına koymuş demek ki."

---

* **Kolağası:** Osmanlı ordusunda (Ordu-yu Hümayun'da) yüzbaşı ile binbaşı arasında bir rütbe. Silahlı kuvvetlerde subay rütbeleri ve bunların -birçoğu bu kitapta geçmiş olan- Osmanlı Dönemi'ndeki karşılıkları, alt-üst sırasına göre şöyledir: Teğmen (mülazım-ı sani), üsteğmen (mülazım-ı evvel), yüzbaşı, binbaşı, yarbay (kaymakam), albay (miralay), tuğgeneral (mirliva), tümgeneral (ferik-i sani), korgeneral (ferik-i evvel), orgeneral. O dönemde generallere 'paşa' daha alt rütbedeki subaylara ise genel olarak 'zabit' denilirdi.

** **Alenen:** Açıkça, açıktan açığa, gizlemeden, herkesin gözü önünde.

Yarbay, arkadaşı kadar kesin konuşmadı:

"Bir tatbikattan bu neticeye varman biraz mübalağalı* değil mi Kâmil Bey? Avrupa böylesine karışmışken elbette hazırlıklı olmak lazımdır. Lakin sen de bilirsin ki en üst seviyedeki hazırlıklar bile mutlaka harbe gireceğimiz manasına gelmez."

Kâmil Bey, bu sözlere hak verse de düşüncesinde ısrarcı oldu:

"Söylediklerin doğru, doğru olmasına da… Bir hakikati hesaba katmazsak doğru… Harbiye Nazırı,** Enver Paşa'dır. Büyük bir harbin eşiğinde bunun ne manaya geldiğini benim kadar sen de bilirsin. Paşa'nın, Devlet-i Âliyye üzerine hayallerini de, sahip olduğu kudret ve salahiyeti*** de öyle…"

Bu kez Hafız Hakkı Bey, arkadaşının unutmuş göründüğü bir gerçekten söz etti:

"Evet, bunları bilirim. Enver Paşa'yı ikimizden daha iyi tanıyan da yoktur herhâlde. Cesurdur, gözü karadır, verdiği karardan kolay kolay geri dönmez. Lakin şu da bir hakikat ki, askerî erkân ve mebuslar**** arasında harbe bulaşmamızı istemeyen çok kimse vardır. Bu mevzuda tek karar makamı da Harbiye Nezareti olmadığına göre…"

Son cümleyi Kâmil Bey tamamladı:

"Avrupa'da kaynayan kazana biz düşmeyebiliriz."

Hemen ardından sordu:

"Böyle düşünüyorsun, değil mi?"

---

* **Mübalağalı:** Abartılı.

** **Harbiye nazırı:** Osmanlı Devleti'nde savunma bakanı.

*** **Salahiyet:** Yetki.

**** **Mebus:** Halk tarafından seçilerek parlamentoda yer alan kimse, milletvekili.

İBRAHİM ÜNSAL

DOĞU CEPHESİ

SARIKAMIŞ BUZ KESİYOR

"Boran Çavuş; kendisi fırtına olmuş esiyor, düşmanın üstüne üstüne... Soğuğa, kara, fırtınaya olduğu gibi, üzerine yağan kurşunlara da aldırdığı yok. Hedef gözetmeden basıyor, basıyor tetiğe... Bir an evvel düşman mevzilerini basıp, arkadaşlarının öcünü almak için koşuyor, koşuyor..."

Cepheden Cepheye serisinden Doğu Cephesi adlı romanda, Mehmetçik'in bir yandan düşman askerleri ile diğer yandan çetin hava koşullarıyla mücadelesine tanık olacaksınız.

Sizleri, türlü kahramanlıkların ve acıların yaşandığı, yüreğimizde sızısını hâlen hissettiğimiz Doğu Cephesi'ne davet ediyoruz.

www.gnchyt.com

9 786059 562027

twitter.com/gnchyt
facebook.com/gnchyt